

Handläggare
Gustav Hjort Tegman
Telefon: 08-50814644

Till
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsnämnd 2023-09-21

Remiss av revidering av riktlinjer för budget- och skuldrådgivning

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2023/756

Förvaltningens förslag till beslut

1. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart.

Sammanfattning

Stockholms stads nuvarande riktlinjer för budget- och skuldrådgivning antogs av kommunfullmäktige 2018 och i kommunfullmäktiges budget för 2023 fick socialförvaltningen uppdrag att revidera riktlinjerna.

Riktlinjerna har skickats på remiss till stadsledningskontoret och till alla stadsdelsnämnder.

I de reviderade riktlinjerna har dispositionen ändrats och nya avsnitt lagts till, förändrats samt förtydligats. Genomgående har fler läshänvisningar lagts till.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning är positiv till den ändrade dispositionen, de nya avsnitt som har lagts till eller uppdaterats samt till att fler läshänvisningar har lagts till.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bakgrund

Stockholms stads nuvarande riktlinjer för budget- och skuldrådgivning antogs av kommunfullmäktige i maj 2018. I kommunfullmäktiges budget för 2023 fick socialförvaltningen i uppdrag att revidera riktlinjerna för budget- och skuldrådgivningen.

Socialförvaltningen har reviderat riktlinjerna i samarbete med stadsdelsförvaltningarna samt juridiska avdelningen på stadsledningskontoret.

Socialnämnden har den 13 juni 2023 godkänt förslaget till de reviderade riktlinjerna och överlämnat ärendet till kommunstyrelsen för beslut. Kommunstyrelsen har skickat de reviderade riktlinjerna på remiss till stadsledningskontoret och till alla stadsdelsnämnder för yttrande.

Yttrandet ska ha inkommit till kommunstyrelsen senast den 3 oktober 2023.

Ärendet

De reviderade riktlinjerna vänder sig till budget- och skuldrådgivare och chefer i stadsdelsnämndernas och socialnämndens budget- och skuldrådgivningsverksamhet.

Syftet med riktlinjerna är att säkerställa likabehandling i staden samt att ge stöd i det praktiska arbetet med att tolka lagstiftningen.

I de reviderade riktlinjerna har dispositionen ändrats och nya avsnitt lagts till, förändrats samt förtydligats. Genomgående har fler läshänvisningar lagts till.

Följande delar har tillkommit eller ändrats i de reviderade riktlinjerna:

- *Lagstiftning och styrdokument*
Lagstiftning och styrdokument har lagts till som ett eget kapitel och skrivningarna om aktuell lagstiftning har utökats. Det har även förtydligats vad lagstiftningen innebär specifikt för budget- och skuldrådgivningsverksamheten. Bland annat har den nytillkomna underrättelseskyldigheten för socialtjänsten vad gäller felaktig folkbokföring och felaktiga utbetalningar lagts till i riktlinjerna.
- *Bemötande och tillgänglighet*
Avsnittet i kapitel tre om bemötande och tillgänglighet har förtydligats och läsanvisningar till stöddokument för bemötande av olika grupper såsom personer med olika neuropsykiatriska diagnoser har lagts till. Avsnittet om barnrättsperspektiv har utökats samt förändrats något utifrån att barnkonventionen blivit svensk lag.
- *Överskuldsättning, orsaker, konsekvenser och riskfaktorer*
Skrivningarna i kapitel fyra om riskfaktorerna spelproblematik, våldsutsatthet och i synnerhet ekonomiskt våld samt även konsumtion på kredit har lagts till, då dessa faktorer innebär en ökad risk för skuldsättning. I de reviderade riktlinjerna anges till skillnad från de nuvarande riktlinjerna att budget- och skuldrådgivarna kan använda sig av screeninginstrumenten FREDA-kortfrågor och NODS PERC för att upptäcka våldsutsatthet respektive spelproblem hos de rådsökande.

- *Formella krav på stadens budget- och skuldrådgivning*
De formella kraven på budget- och skuldrådgivningen som beskrivs närmare i kapitel fem är i stort desamma som tidigare. Vissa förändringar har skett med anledning av att det tidigare gallringsbeslutet för budget- och skuldrådgivningen har upphört samt att det tidigare dokumentationssystemet Boss har ersatts med det nya Boss+. Med anledning av att stadsdelsförvaltningarna i samband med pandemin blev tvungna att prova nya sätt att erbjuda invånare rådgivning har även avsnittet om öppen mottagning förändrats något. De reviderade riktlinjerna möjliggör för stadsdelsförvaltningarna att utforma den öppna mottagningen efter invånarnas önskemål och behov och kan därmed ersätta den tidigare fysiska drop in-mottagningen med telefonsamtal eller andra digitala lösningar. De prioriterade målgrupperna har i de reviderade riktlinjerna flyttats till kapitel fem och beskrivningen av de olika målgrupperna har kortats ner och istället kompletterats med skrivningar om på vilket sätt de olika målgrupperna kan prioriteras.
- *Budget- och skuldrådgivningens innehåll och uppdrag*
Uppdraget och innehållet för budget- och skuldrådgivningens verksamhet som beskrivs i kapitel sex innebär inga större förändringar då de nationella rekommendationerna som riktlinjernas baseras på inte har förändrats. De reviderade riktlinjerna har dock bland annat än mer betonat vikten av att stödja den enskilde till en hållbar vardagsekonomi i budgetrådgivningen och tagit bort skrivningar om att processen avseende skuldsaneringsansökan ska inledas i tidigt stadium. En annan förändring i de reviderade riktlinjerna är att budget- och skuldrådgivarna åläggs att skriftligt informera de radsökanden som beviljas skuldsanering om deras möjlighet att närsomhelst under sin skuldsaneringsprocess kontakta stadens budget- och skuldrådgivning för råd och stöd. Vidare har avsnittet om förebyggande arbete utökats genom exempel på hur stadsdelsförvaltningarna kan arbeta för att förebygga framtida skuldsättning hos invånarna. Ett avsnitt om det vräkningsförebyggande arbetet samt budget- och skuldrådgivarnas roll i detta arbete har lagts till.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelning Social omsorg vuxen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Budget- och skuldrådgivning är en obligatorisk verksamhet för kommunen och regleras i 5 kap. 12 § socialtjänstlagen (SoL).

Verksamhetens främsta uppgift är att genom olika former av ekonomisk rådgivning bidra till att förebygga skuldproblem och hjälpa skuldsatta personer att finna en lösning på sin situation. Under 2022 hade Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd närmare 300 stycken registrerade ärenden i budget- och skuldrådgivning.¹

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning är positiv till att staden har arbetat fram riktlinjer för verksamheten och att dessa nu har reviderats. Förvaltningen menar att riktlinjerna utgör en viktig del i att säkerställa likställigheten inom verksamheterna och att de ger ett värdefullt stöd till de som arbetar med att ge invånarna budget- och skuldrådgivning. Därför är det också av stor vikt att relevanta stöddokument revideras med en viss kontinuitet.

I de reviderade riktlinjerna har dispositionen ändrats och nya avsnitt lagts till, förändrats samt förtydligats. Genomgående har fler läshänvisningar lagts till. Förvaltningen är positiv till den ändrade dispositionen, de nya avsnitt som har lagts till eller uppdaterats samt till att fler läshänvisningar har lagts till.

Förvaltningen noterar att definitionen av en familj på sidan 14 i de reviderade riktlinjerna är densamma som Kronofogdemyndigheten använder. Förvaltningen menar att den definitionen kan få till följd att en vårdnadshavare med ett hemmavarande barn som är över 18 år och som går i gymnasiet inte skulle prioriteras trots att försörjningsplikt föreligger för vårdnadshavare (vårdnadshavarens försörjningsplikt för barn som går i gymnasiet sträcker fram till barnet fyller 21 år). Följden skulle i värsta fall kunna bli utebliven gymnasiekompetens. Hemmavarande barn påverkar sedermera Kronofogdemyndighetens normberäkning (förbehållbeloppsberäkning) av exempelvis utmätning. Förvaltningen menar att den nuvarande definitionen eventuellt missar en viktig aspekt kring ett långsiktigt förebyggande arbete där invånarna har förutsättningar att få gymnasiekompetens som generellt ökar chanserna till egen försörjning via arbete.

I övrigt ser förvaltningen att de reviderade riktlinjerna är strukturerade, konkreta och användarvänliga.

Barnrättsperspektiv

Riktlinjerna avser rådgivningsärenden som rör vuxna men en del av de vuxna som söker råd och stöd är föräldrar eller bor tillsammans med barn. Under 2022 hade cirka 4 000 invånare kontakt med stadens öppna mottagning för budget- och skuldrådgivning, av dessa individer hade ungefär 25 procent barn.² Samma år fanns det

¹ Socialtjänstrapport 2022, s. 24.² Socialtjänstrapport 2022, s. 23.

1 898 barn i Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsområde med förälder som hade skulder eller en pågående skuldsanering hos Kronofogden.³

Ekonomiska problem berör alla i familjen, även barnen. Ekonomisk utsatthet kan ha en negativ påverkan på ett barns livsvillkor. Det kan påverka flera områden i livet, både under uppväxt och på längre sikt. Det är därför viktigt att verksamheten i ett inledande skede tar reda på om den rådsökande har eller lever tillsammans med barn. I de reviderade riktlinjerna beskrivs att inom budget- och skuldrådgivningen ska barns rättigheter i enlighet med barnkonventionen beaktas när rådgivningen rör ett hushåll där det förekommer barn. I de reviderade riktlinjerna betonas att vid misstanke om att ett barn far illa har rådgivaren lagstadgat personligt ansvar för att en anmälan görs till socialtjänsten. I de reviderade riktlinjerna har även ett avsnitt lagts till som anger att budget- och skuldrådgivarna ska vara uppmärksamma på att skyldigheten att anmäla oro för ett barn, även gäller om de får kännedom om att en vuxen som har eller bor tillsammans med barn har utsatts för våld.

Förvaltningen noterar att barnperspektivet generellt får mer utrymme i de reviderade riktlinjerna jämfört med i de tidigare, samt att ett nytt avsnitt har lagts till vilket är positivt.

Jämställdhetsanalys

Av de knappt 2 200 nya rådsökande under 2022 var 40 procent kvinnor och 57 procent män⁴. Män utgör en tydlig majoritet av målgruppen i staden och fördelningen mellan könen har varit ungefär densamma under de senaste åren. Könsskillnaden mellan kvinnor och män ligger i linje med nationell statistik vad gäller skulder hos Kronofogden. Inom Kronofogdens verksamhet har däremot skulderna bland unga kvinnor ökat mest de senaste tio åren. Även om unga män står för 73 procent av det totala skuldbeloppet har det sammanlagda skuldbeloppet för unga kvinnor ökat med 80 procent på tio år, medan det för unga män har ökat med 25 procent under samma period.⁵

Förslag

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

³ Socialtjänstrapport 2022, s. 24.

⁴ Socialtjänstrapport 2022, s. 23.

⁵ Socialstyrelsen, Individ- och familjeomsorg - Lägesrapport 2023 ISBN 978-91-7555-604-8.

Anders Carstorp
Stadsdelsdirektör
Enskede-Årsta-Vantör
stadsdelsförvaltning

Veronica Starck
Avdelningschef
Enskede-Årsta-Vantör
stadsdelsförvaltning

Bilaga

Riktlinjer för budget- och skuldrådgivning – reviderade 2023

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Anders Carstorp, Stadsdelsdirektör	2023-09-05
Veronica Starck, Avdelningschef	2023-09-04